

DOI: <https://doi.org/10.28925/3041-1505.2026.717>

УДК 75.036(4):7.03(5)

Слущка Сабріна Богданівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0009-0000-2039-4412

e-mail: sbslutska.fomd22@kubg.edu.ua

Sabrina Slutska

student of the first (bachelor's) level of higher education

Borys Grinchenko Metropolitan Kyiv University

e-mail: sbslutska.fomd22@kubg.edu.ua

Ольга Школьна,

доктор мистецтвознавства, професор,

професор кафедри образотворчого мистецтва,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,

ORCID ID: 0000-0002-7245-6010

e-mail: o.shkolna@kubg.edu.ua

Olga Shkolna,

doctor of Art History, Professor,

professor of department of fine art,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

ORCID ID: 0000-0002-7245-6010

e-mail: o.shkolna@kubg.edu.ua

**СХІДНІ СТИЛІЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
THE ORIENTAL STYLIZATIONS IN THE
DEVELOPMENT OF MODERN EUROPEAN FINE ART**

Анотація. У статті досліджено роль східних стилізацій

у розвитку сучасного європейського образотворчого мистецтва. Проаналізовано історичні передумови формування міжкультурних творчих взаємодій: вплив орієнталізму, японізму, шинуазрі та філософських концепцій Сходу на трансформацію європейського естетичного шляху. Визначено основні форми прояву східних стилізацій у сучасних мистецьких практиках, а саме: мінімалізм зображальних засобів, активне використання порожнечі як частини композиції та переосмислення просторової структури, символічна узагальненість образів та медитативність художнього висловлювання. Окрему увагу приділено аналізу творчості конкретних європейських митців, у роботах яких простежується інтеграція східних естетичних принципів як на рівні запозичень, так і на концептуальному рівні. Обґрунтовано, що східні стилізації в сучасному європейському мистецтві виступають як повноцінний чинник глибокої трансформації художнього мислення та формування синтезованої гібридної візуальної мови у часи глобалізованої, швидкої культури ХХІ століття.

Ключові слова: східні стилізації, сучасне європейське мистецтво, орієнталізм, японізм, шинуазрі, міжкультурна взаємодія, мінімалізм, образотворче мистецтво.

Abstract. This article explores the influence of Eastern aesthetics on the evolution of contemporary European fine art, highlighting the transformation of visual language shaped by Eastern philosophical concepts and aesthetic systems. It examines how these elements have profoundly impacted Western artistic paradigms from the late 19th century to the present day. A significant portion of the study is devoted to the historical underpinnings of intercultural exchange, including Orientalism, Japonisme, and the assimilation of Zen

philosophy. Together, these influences have redefined notions of space, form, and artistic perception within European art practices. The research outlines key ways in which Eastern stylization is evident in contemporary European art. These include simplifying representational elements, focusing on minimalism, reevaluating compositional balance, using emptiness as a meaningful structural feature, symbolic abstraction, and meditative approaches to visual expression. The article posits that this influence goes beyond mere decoration or surface aesthetics, representing a profound conceptual shift in artistic thought. In many modern practices, imagery transitions from simply serving as representation to becoming a medium for contemplation, personal experience, and philosophical exploration. The discussion places particular focus on how modern and postmodern art integrates Eastern principles into their frameworks. It underscores the role of cross-cultural interaction in reshaping traditional European understandings of perspective, materiality, and spatial organization. Rather than imitating Eastern art, contemporary European artists reinterpret its principles, creating hybrid visual systems that merge Western conceptual ideas with Eastern metaphysical insights. The study concludes that Eastern stylizations play a pivotal role in rejuvenating contemporary European fine art. Amid globalization and intensified cultural exchanges, these stylistic innovations contribute to a more universal visual language that can cross geographic and ideological divides. Eastern aesthetic traditions thus serve as vital agents of creative evolution, broadening the expressive and semantic dimensions of contemporary European artistic practice.

Key words: Eastern stylization, contemporary European art, Orientalism, Japonisme, intercultural dialogue, minimalism, fine art.

Вступ. Сучасне європейське образотворче мистецтво

розвивається в умовах активного міжкультурного обміну, що зумовлює переосмислення художніх традицій та формування нових візуальних мов. У цих процесах першочергову роль відіграють східні стилізації, які впливають на композицію, колорит, декоративність та образну систему творів. Впливи східного походження у європейській архітектурі та мистецтві кінця XIX–XX століття описали у своєму дослідженні А. Дмитренко та П. Чан (Київ, 2021) [2].

Історично стилізації проявлялися у орієнталізмі, шинуазрі (китайський стиль), захопленні японською гравюрою, а в сучасних практиках постають як засіб синтезу культур та створення гібридної естетики. Теоретичне осмислення цих взаємодій можна прослідкувати у концепції, викладеній у праці «Орієнталізм» Едварда Саїда (Нью-Йорк, 1978) [7]. Крім цього, прояви стилю шинуазрі у контексті культурно-мистецьких традицій Далекого Сходу в європейському просторі описані у статті Дмитренко Н. (Київ, 2025) [3]. Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного аналізу цих процесів, що сприяє глибшому розумінню динаміки сучасного мистецького середовища.

Постановка проблеми. У сучасному європейському образотворчому мистецтві спостерігається активне звернення до східних візуальних традицій, однак характер і глибина цього впливу залишаються недостатньо систематизованими у науковому дискурсі. Часто східні мотиви розглядаються лише як певні декоративні запозичення, тоді як їхній вплив на формування композиційних принципів, образної системи та художнього мислення потребує значно глибшого, комплексного аналізу.

Проблема полягає у визначенні ролі східних стилізацій у трансформації сучасної європейської візуальної мови

та з'ясуванні механізмів міжкультурної взаємодії, що формують нові естетичні моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі мистецтвознавства помітна тенденція до глибшого дослідження ролі східних культур у формуванні художніх стилізацій Заходу. Історичний вплив японських та китайських естетик розглядається у контексті модерну та модернізму, з наслідками для подальшого розвитку мистецтва Європи. Дослідження А. Дмитренка та П. Чана (Київ, 2021) [2] фіксують східні впливи у європейській архітектурі та мистецтві кінця ХІХ – початку ХХ століття, вказуючи на запозичення форм, пропорцій та символічних елементів китайської та японської культури в модерні та декоративних практиках Європи. Монографічні аналізи європейського ар нуво також підкреслюють вплив японізму на естетику Європи, зокрема на композиційні рішення та художнє мислення тієї доби.

Дослідження О. Шкільної та О. Ковальчука [9] показує, як мотиви Сходу проявляються у ювелірному мистецтві Європи ХХ – початку ХХІ століття, що свідчить про розширення сфери впливу східних стилізацій за межі традиційних жанрів живопису та графіки.

Якщо розглядати конкретних художників, які поєднували європейські та східні візуальні традиції у своїй творчості, то можна звернутися до праці Донг Міна про творчість Михайла Гуйди (Київ, 2020) [1]. В ньому проаналізовано інтеграцію китайських образних та стильових засад у живописі українського художника, що вказує на реальні міжкультурні зв'язки та їхній вплив на формування авторської мови сучасного митця.

Деякі аспекти східних художніх традицій у західному мистецтві, хоча й не безпосередньо пов'язані з темою взаємодії культур, дають теоретичні підґрунтя

для розуміння джерел впливу. Можна зануритись у дослідження японської естетики (поняття вабі-сабі, моно-но аваре) та розкрити специфіку образної системи Сходу, яка може бути корисною для аналізу стилізацій у європейському мистецтві.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У науковому дискурсі достатньо ґрунтовних досліджень орієнталізму, японізму та інших історичних форм культурного запозичення, але більшість наукових праць зосереджені переважно на мистецтві ХІХ–ХХ століть. Сучасний етап розвитку європейського образотворчого мистецтва розглядається фрагментарно: немає системного аналізу ролі східних стилізацій у формуванні новітніх художніх практик.

Недостатньо дослідженим залишається явище трансформації східних естетичних принципів у контексті глобалізованої культури початку ХХІ століття, а також їхній вплив на формування візуальної мови сучасних європейських митців. Доцільно вважати, що саме ці наукові прогалини потребують подальшого дослідження та осмислення.

Метою статті є комплексний аналіз впливу східних художніх традицій на розвиток сучасного європейського образотворчого мистецтва та з'ясування механізмів міжкультурної взаємодії в умовах глобалізованого культурного простору та світу в цілому. Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- аналіз теоретичних підходів до вивчення східних стилізацій у мистецтвознавстві;
- окреслення історичних етапів взаємодії східних та європейських художніх традицій;
- визначення основних форм та принципів використання східних естетичних елементів у сучасному європейському образотворчому мистецтві;

- виявлення ролі східних стилізацій у формуванні візуальної мови початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Східні стилізації в образотворчому мистецтві передбачають використання художніх прийомів, характерних для культур Далекого та Близького Сходу. Перш за все це специфічна композиційна побудова, декоративність, символічність образів та особлива увага до ліній та ритму. На відміну від традиційної європейської академічної системи, що ґрунтується на перспективі, об'ємі та ілюзії простору, східна естетика тяжіє до площинності, узагальнення форм та умовності зображення.

Окрім цього варто згадати філософську зосередженість на гармонії, мінімалізмі та взаємодії порожнього та заповненого простору як важливу рису східного художнього мислення. Ці принципи, інтегровані в європейський мистецький контекст, сприяють трансформації композиційної структури творів та формують нові підходи до візуального висловлювання.

Тобто йдеться не просто про декоративне цитування, а про поступову зміну самої логіки побудови образу, яка відчутно впливає на характер сучасної художньої мови.

Звернення європейських митців до східної естетики має тривалу історію та не є виключно сучасним явищем. Ще в добу орієнталізму східні образи та мотиви почали активно проникати у культурний простір та художню практику Європи – спочатку як декоративний елемент, доданий заради екзотики. У ХVІІІ столітті поширення шинуазрі свідчило про інтерес до китайської орнаментики та стилістики, що відобразилося в живописі, декоративно-ужитковому мистецтві та архітектурі.

У ХІХ столітті спостерігається значущий вплив японського мистецтва, відомий як японізм. Захоплення

японською гравюрою сприяло переосмисленню композиції, відмови від традиційної перспективи та посиленню ролі площинності й декоративного ритму. Ці зміни стали підґрунтям та поштовхом для формування модернізму.

Тобто сучасні східні стилізації в європейському мистецтві мають глибоке історичне коріння, що зумовлює їхню органічність у сучасному художньому процесі.

Якщо говорити про мистецтво початку ХХІ століття, то у ньому східні стилізації перестають бути формою прямого цитування чи декоративного запозичення. Вони проявляються як інструмент для формування нової художньої мови, що поєднує різні культурні коди у межах глобалізованого простору. Інтеграція східних принципів у творчості європейських митців проходить через мінімалізм, увагу до порожнього простору, медитативність композиції та символічне узагальнення образів.

Приділити увагу варто переосмисленню простору: від лінійної перспективи до площинності та ритмічної організації зображення. Колористичні рішення часто тяжіють до стриманості, контрасту темного й світлого або локального використання кольору без складної градації тонів, що перегукується з традиціями японського та китайського живопису.

Сучасні художні практики демонструють гібридність, в якій запозичення східного походження поєднуються з концептуальним мистецтвом, інсталяцією, цифровим медіа тощо. Таким чином східні стилізації відіграють роль не просто стилістичної моди, а й структурного чинника трансформації сучасного європейського мистецтва.

Детально розглянемо аспекти композиції, колористики та філософії:

- Композиційні трансформації в сучасному мистецтві. У сучасному європейському образотворчому мистецтві

східні стилізації проявляються передусім у зміні принципів організації простору. Якщо класичні європейські традиції тяжіють до центричної побудови та ієрархії головного та другорядного, то східна модель зазвичай передбачає відкриту композицію, асиметрію та відсутність жорсткого композиційного центру. Серед сучасних митців активно використовується прийом фрагментарності простору, коли зображення сприймається як частина чогось більшого, що виходить за межі полотна. Такий підхід перегукується з традицією східного сувійного живопису, де композиція розгортається в часі та просторі. Результатом цього є зміна самої логіки сприйняття твору, де глядач не фіксується на одному образі, а рухається візуальним полем, яке підготував для нього автор.

- Колористичні та ритмічні принципи. Вплив східної естетики простежується у кольорових рішеннях сучасних європейських митців. Замість складної тональної побудови об'єму часто використовується локальний колір, декоративна площа та контраст великих кольорових мас. Колір стає не лише засобом передачі реалістичності а й набуває символічного або емоційного значення. Ритм у таких роботах відчувається у повторі ліній, орнаментальних структур або каліграфічних елементів. Це формує відчуття медитації та внутрішнього спокою композиції, що відрізняється від динамічної експресії західного авангардного мистецтва ХХ століття.

У сфері живопису вплив японської естетики відчутний у творчості Девіда Хокні – британського художника, що активно використовує локальний колір, площинність та чіткий контур. Його мистецтво важко назвати прямим цитуванням східних традицій, але декоративна організація простору та умовність перспективи перегукуються з принципами японської гравюри.

- Філософський та концептуальний вимір. На рівні ідей сучасні східні стилізації пов'язані не лише з формою, а й зі світоглядними принципами. Східне поняття гармонії, мінімалізму, синтезу порожнечі та форми проявляється у сучасних художніх практиках як прагнення до візуальної стриманості та концептуальної чистоти. Таким чином, східні естетичні принципи дають поштовх до переосмислення процесу художнього мислення.

Приклади східних стилізацій в сучасному європейському образотворчому мистецтві. Показовою є творчість німецького художника Вольфганга Лайба. Його мінімалістичні інсталяції, в яких використано природні матеріали, демонструють вплив дзен-буддистської та індійської філософії. Своїми роботами художник хоче донести до глядача що важливе не так саме зображення, як стан споглядання, тиша та медитативність процесу. Цей підхід відповідає східній філософії мистецтва.

Рис.1 Вольфганг Лайб створює інсталяцію
фото з сайту: <https://presse-orsay-orangerie.epmo-musees.fr/?p=10058>

Монохромні полотна П'єра Сулаже побудовані на взаємодії чорної поверхні та світла, що концептуально

співвідноситься зі східним трактуванням порожнечі.

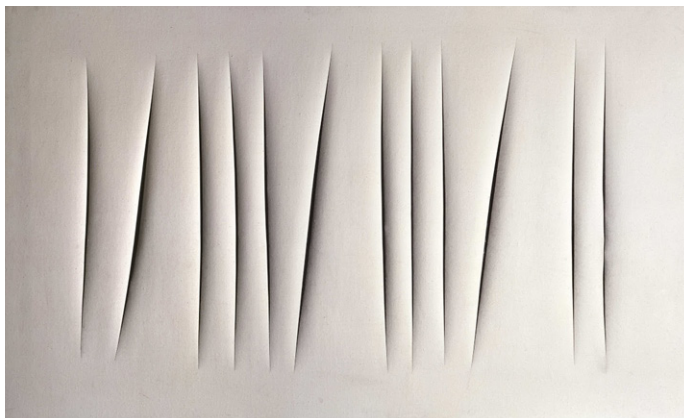
Рис.2 Роботи П'єра Сулаже
фото з сайту: <https://www.sortiraparis.com/en/what-to-visit-in-paris/exhibit-museum/articles/323165-pierre-soulages-autre-lumiere-exhibition-musee-du-luxembourg-paris>

Британський художник Пітер Дойг у частині своїх робіт використовує декоративну локальність кольору, площинність простору та умовність пейзажу, приділяє увагу простору. Це все характерно традиціям японської гравюри.

Рис.3 Пітер Дойг на фоні своєї роботи, фото з сайту: <https://christopherfarr.com/collect/peter-doig-for-tomorrows-tigers/>

Розвинув тему мінімалізму та порожнечі італійський художник Лучо Фонтана у серії «Concetto Spaziale», він фактично переосмислює саму площину полотна. Розрізи на полотні можна інтерпретувати як відкриття простору за межами матеріальної поверхні. Ця ідея підтримує східне розуміння порожнечі як активного учасника композиції.

*Рис.4 Картина з серії «Concetto Spaziale» Лучо Фонтани
фото з сайту: <https://www.singularart.com/blog/it/2024/09/16/concetto-spaziale-attesa-di-lucio-fontana/?srsltid=AfmBOopT6zkoC53jQ92eKXONXi-QH5K4wzkaTBRE0yzLtODgAszZlffe>*

Розглянувши ці декілька прикладів, можна сказати, що в сучасному європейському образотворчому мистецтві східні стилізації проявляються як на формальному рівні (мінімалізм, відкритість композиції, монохромія), так і на концептуальному рівні через переосмислення простору, матеріалів та ролі глядача.

Висновки. Східні стилізації відіграють важливу роль у розвитку сучасного європейського образотворчого мистецтва. Вони простежуються на різних глибинах – від формальних декоративних запозичень до повної трансформації композиційних принципів, мислення у просторі та концептуального підходу до твору.

Формується гібридна візуальна мова, що поєднує західну традицію з естетикою та філософією Сходу. Інтеграція мінімалізму, площинності, символічна узагальненість та особливе ставлення до порожнечі як активного елементу композиції – усе це демонструють сучасні художні практики Європи.

Крім того, аналіз сучасної творчості показує, що звернення до східних естетичних мотивів зумовлене не завжди лише цікавістю до екзотики. Існує потреба подолання кризових періодів у традиційній європейській образності. Східні естетичні моделі відкривають можливість для альтернативного бачення простору, часу й образу, що сприяє формуванню більш універсальної художньої мови сучасності.

Можна стверджувати, що східні стилізації виступають активним рушієм до оновлення художнього мислення в європейському мистецтві початку XXI століття, сприяючи міжкультурному діалогу та розширенню естетичних кордонів сучасного образотворчого мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Дон Мін. Вплив традицій мистецтва Сходу на живопис Михайла Гуйди. Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. 2020. С. 58-63 № 2. DOI: 10.32461/2226-0285.2.2020.222264. (дата доступу: 19.02.2026)
2. Дмитренко А., Чан Пен. Східні витоки в європейській архітектурі і мистецтві кінця XIX – початку XX століть і сучасні тенденції [Електронний ресурс]. 2021. 11 с. Режим доступу: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/9182> (дата доступу: 19.02.2026)
3. Дмитренко Н. Стиль шинуазрі в контексті культурно-мистецьких традицій Далекого Сходу в європейському

просторі. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Київ. 2025. Вип. 50. С. 142-148 DOI: 10.35619/ucrmk.50.933. (дата доступу: 19.02.2026)

4. Івановська В. Орнаменти Японії. Київ : Видавництво «В. Шевчук», 2011. 206 с.

5. Ночлін Л. The Imaginary Orient. Art in America. 1983. Vol. 71, No. 5. P. 118–131.

6. Оборська С. Художньо-естетичні та філософські засади ар-нуво. Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. 2020. № 1. С. 44-51 DOI: 10.32461/2226-0285.1.2020.221342. (дата доступу: 19.02.2026)

7. Саїд Е. Orientalism. New York : Pantheon Books, 1978. 369с. https://monoskop.org/images/4/4e/Said_Edward_Orientalism_1979.pdf (дата доступу: 19.02.2026)

8. Слепцов О., Дьомін М., Козакова О. Вплив Китаю і Японії на європейську архітектуру і мистецтво кінця ХІХ–початку ХХ століть. Архітектурний вісник КНУБА. 2023. № 5. С. 103–109. DOI: 10.32347/2786-7269.2023.5.103-109. (дата доступу: 19.02.2026)

9. Школьна О., Ковальчук О. Морчич, Моретто, Моренбюсте, Блекамур як прояв орієнталізму в європейському ювелірному мистецтві. Культура і сучасність. 2023. № 49. С. 34-41 DOI: 10.31866/2410-1176.49.2023.293282. (дата доступу: 19.02.2026)

10. Ексмо. Японське мистецтво. Київ : Ексмо, 2011. 192 с. (Галерея світового мистецтва).

11. Weisberg G. Japonisme: Japanese Influence on French Art 1854–1910. Cleveland : Cleveland Museum of Art, 1975. 188 p. (дата доступу: 19.02.2026)

References:

1. Don Min. (2020). Vplyv tradytsii mystetstva Skhodu

na zhyvopys Mykhaila Huida [The influence of Eastern art traditions on the painting of Mykhailo Huida]. Visnyk Natsionalnoi akademii obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury, 2, 58-63. <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2020.222264> [in Ukrainian]. Retrieved February 19, 2026.

2. Dmytrenko, A. Yu., & Chan, Pen. (2021). Skhidni vytoky v yevropeiskii arkhitekturi i mystetstvi kintsia XIX–pochatku XX stolit i suchasni tendentsii [Eastern origins in European architecture and art of the late 19th – early 20th centuries and contemporary trends]. 11. Retrieved February 19, 2026, from <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/9182> [in Ukrainian].

3. Dmytrenko, N. (2025). Styl shynuazri v konteksti kulturno-mystetskykh tradytsii Dalekoho Skhodu v yevropeiskomu prostori [The chinoiserie style in the context of the cultural and artistic traditions of the Far East in the European space]. Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku, 50, 142-148. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.50.933> [in Ukrainian]. Retrieved February 19, 2026.

4. Ivanovska, V. (2011). Ornamety Yaponii [Ornaments of Japan]. Kyiv: Vydavnytstvo «V. Shevchuk». 206 p. [in Ukrainian].

5. Nochlin, L. (1983). The Imaginary Orient. Art in America, 71(5), 118–131.

6. Oborska, S. (2020). Khudozhno-estetychni ta filosofski zasady ar-nuvo [Artistic-aesthetic and philosophical foundations of Art Nouveau]. Visnyk Natsionalnoi akademii obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury, 1, 44-51. <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2020.221342> [in Ukrainian]. Retrieved February 19, 2026.

7. Said, E. (1978). Orientalism. New York: Pantheon Books. 396 p. Retrieved February 19, 2026, from <https://>

monoskop.org/images/4/4e/Said_Edward_Orientalism_1979.pdf

8. Shkolna, O., & Kovalchuk, O. (2023). Morchych, Moretto, Mohrenbuste, Blackamoor yak proiav oriientalizmu v yevropeiskomu yuvelirnomu mystetstvi [Morchic, Moretto, Mohrenbuste, Blackamoor as manifestations of Orientalism in European jewelry art]. *Kultura i suchasnist*, 49, 34-41. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.49.2023.293282> [in Ukrainian]. Retrieved February 19, 2026.

9. Sleptsov, O., Diomin, M., & Kozakova, O. (2023). Vplyv Kytaiu i Yaponii na yevropeisku arkhitekturu i mystetstvo kintsia XIX–pochatku XX stolit [The influence of China and Japan on European architecture and art of the late 19th – early 20th centuries]. *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA*, 5, 103–109. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2023.5.103-109> [in Ukrainian]. Retrieved February 19, 2026.

10. Weisberg, G. (1975). *Japonisme: Japanese Influence on French Art 1854–1910*. Cleveland: Cleveland Museum of Art.

11. *Yaponske mystetstvo [Japanese art]*. (2011). Kyiv: Eksmo [in Ukrainian].